

salget spiller en betydelig rolle navnlig ved salg af større værker.

Løvrigt medfører *lukkelloven* og *næringsloven* begrænsninger i adgangen til at benytte andre salgsformer. Dette gælder således kiosksalg fra kiosker, der ikke skal holdes lukket udenfor den sædvanlige åbningstid, og salg gennem ombudsmænd på arbejdspladser og lign. Disse begrænsninger må naturligvis iagttages ganske bortset fra leverings- og samhandelsreglernes indhold.

Det kan med føje hævdes, at en *videre spredning* af bogsalget ikke er påkrævet og ville være direkte uheldig, idet den ville virke *omkostningsfordyrende* og *betage boghandelen dens hidtidige effektivitet*.

Særlig skal omtales de såkaldte *Gyldendalforhandlere*. Forholdet er det, at Gyldendal, der ikke er medlem af Forlæggerforeningen, men som nu følger tilsvarende regler, i sin tid efter første verdenskrig, oprettede et stort antal forhandlere ialt ca. 1 350, men ved udgangen af 1950 fandtes kun 26 Gyldendalforhandlere i København og 172 udenfor København. Disse forhandlere fører også de andre forlags bøger, som leveres gennem Gyldendal.

Eksemplarer af de af Gyldendal anvendte samhandelsbetingelser for henholdsvis boghandlere og bogforhandlere (de særlige Gyldendalforhandlere) vedlægges, idet der særlig henvises til henholdsvis § 15 og § 11 om forhandling af andre forlags bøger.

Når Gyldendal har afviklet det meget store antal forhandlere uden faglig uddannelse (det drejede sig om papirhandlere, bogbindere, manufakturhandlere, købmænd og lignende), var grunden den, at det viste sig, at *ordningen ikke medførte, at der skabtes nogen nævneværdig forøgelse af bogsalget*, men der skete alene en omlægning af de hidtidige salg derved, at f. eks. skoler, bogsamlinger, læsekredse og lignende følte sig foranlediget til at placere bestillinger hos lokale forhandlere. Igennem dette forsøg har man således *erfaringsbevis* for, at det ikke tjener til fremme af bogsalget at søge bøgerne distribueret igennem et meget stort antal til dels ufaglige udsalgssteder.

Under de afsluttende forhandlinger i prisdirektoratet inden det nu givne pålæg var man fra direktoratets side inde på spørgsmålet om en ophævelse af leverings- og samhandelsreglernes § 6, der indeholder

reglen om, at forlæggerne principielt kun må levere til boghandlerne. Man henviste til, at reglen bandt forlæggerne overfor boghandlerne, og at den allerede derfor var urimelig. Heroverfor blev der fra branchens side henvist til, at forlæggerne havde adgang til at forøge antallet af bogsalgssteder ved nyantagelser, eventuelt i forbindelse med ændring af antagelsesreglerne, at forlæggerne efter § 45 i leverings- og samhandelsreglerne havde fri adgang til at opsiges reglerne med 6 måneders varsel, at en isoleret ændring også kunne gennemføres efter § 44, hvis den fandtes rimelig af en uvildig voldgift, udpeget af præsidenten for Sø- og Handelsretten i København, og at også § 10 åbnede mulighed for andre former for bogspredning, uden at boghandlerne kunne modsætte sig dette. Herefter frafaldt prisdirektoratet at skride ind overfor § 6, og man har således åbenbart ikke anset det for urimeligt, at forlæggerne indbyrdes forpligter sig i overensstemmelse med den gældende ordning. Som nævnt findes tilsvarende ordninger i en lang række andre lande.

Efter denne redegørelse skal jeg gå nærmere ind på spørgsmålet, om reglen i leverings- og samhandelsreglernes § 14 om *forbud mod, at boghandlerne handler med bøger fra andre forlag end dem, der følger reglerne*, kan anses for urimelig. Herom skal jeg bemærke følgende:

Reglen bygger på en *naturlig gensidighedsbetragtning*. Når de forlag, der er medlemmer af Forlæggerforeningen eller har tiltrådt leverings- og samhandelsreglerne — og ethvert forlag har som nævnt adgang hertil — har forpligtet sig til kun at samhandle med de antagne boghandlere, er det fundet rimeligt, at disse sidste på deres side afholder sig fra at handle med andre forlag, der ikke følger tilsvarende regler. Ellers ville disse andre forlag kunne opnå *ubegrundet fordel i konkurrencen*, idet de som forhandlere kunne have ikke alene de antagne boghandlere, men også mange andre næringsdrivende (kiosker, varehuse, købmænd etc.), som de måtte ønske at handle med. Reglen tager således sigte på at stille alle forlag lige.

En ophævelse af leverings- og samhandelsreglernes § 14, 1. stk., vil betyde, at enhver forlægger, der står udenfor Forlæggerfor-